

Potrubní pošta není jen minulostí

Letos to bude 120 let, co veřejnost začala využívat soustavu ocelových trubek pod pražskými chodníky k posílání zásilek. Potrubní pošta v hlavním městě, kterou vyřadily z provozu povodně v roce 2002, se dochovala jako nejstarší svého druhu na světě a její majitel uvažuje o tom, že by alespoň část znovu zprovoznil.

>> **Markéta Mitrofanová**

„S nadsázkou říkám, že je to takový malý internet,“ nechal se na jedné ze svých popularizačních přednášek slyšet podnikatel Zdeněk Dražil, kterému síť od roku 2012 patří. Tvrdí, že její zázemí na hlavní poště v Jindřišské ulici ho okouzlo. „Když jsem poprvé přišel do ústředního sálu, musel jsem přiznat, že nic takového jsem ještě neviděl.“ Hlavní ovládací panel se vstupy a výstupy jednotlivých tras mu připomínal varhany s bronzovými píšťalami. „Bylo mi líto, že taková nádherná památka má být zničena, tak jsem ji koupil.“

Telegramy i svačinky

Jako první na světě byla v roce 1853 uvedena do provozu potrubní pošta v Londýně, následoval Berlín, Paříž a téměř současně New York a Praha. Za principem, na němž tento typ přenášení předmětů funguje, stojí vynálezce Denis Papin, jehož hrnec dodnes používáme. Také potrubní pošta je založena na působení tlaku a podtlaku. Konkrétně v pražském podzemí se takto pohybovala hliníková pouzdra s plastovým (dříve koženým) víčkem, která mohla vážit až tři kilogramy.

Měla průměr necelých pět centimetrů a délku do 20 centimetrů a potrubím putovala pomocí dmychadla připojeného do systému přibližně po každých třech kilometrech. Současný majitel vysvětluje, že tento pohonný agregát s elektrickým motorem pracoval následovně: „Když se pouzdro blížilo, dmychadlo ho nasávalo, a jakmile pouzdro minulo ‚křížovatku‘, dmychadlo se začalo točit na druhou stranu a pouzdro zezadu popohánělo dál, kde se ho ‚ujalo‘ zase další dmychadlo.“ Zásilky se přemísťovaly rychlostí až 36 kilometrů za hodinu a obsahovaly nejčastěji telegramy.

Někdy si ovšem technici, jak tvrdí Zdeněk Dražil, posílali i svačinky nebo si dělali legraci z kolegů na ústředně, kterým do pouzdra tu a tam vložili živou myš. Během 2. světové války sehrála po-

>> V opavské nemocnici funguje potrubní pošta více než sedm let. Možná se znovu zprovozní i centrála v pražské Jindřišské ulici. Foto ČTK (3)

trubní pošta důležitou úlohu při obléhání Československého rozhlasu. „Obráncům začalo docházet střelivo, ale pak někoho napadlo nechat ho poslat potrubní poštou, což Němci nemohli tušit.“

V nemocnicích to jen sviští

O potrubní poště pod hlavním městem se dnes hovoří jako o technické památce celosvětového významu, kterou by stálo za to zapsat do seznamu UNESCO. Už kvůli využití v cestovním ruchu chce Zdeněk Dražil zprovoznit trasu dlouhou pět a půl kilometru vedoucí z Jindřišské ulice na Pražský hrad s alespoň dvěma terminály volně přístupnými veřejnosti. Po zmapování úseku to vypadá nadějně. Dvě místa by se dala opravit bez větších problémů, těžší to bude pouze na Malostranském náměstí pod tramvajovou tratí.

Trubky, kterými se daly posílat zásilky, se však budovaly i jinde než pod zemí. Byly součástí například obchodního domu Bílá labuť otevřeného v roce 1939, kde propojovaly jednotlivá oddělení, či Baťova paláce na Václavském náměstí, který byl dosta-

věn o deset let dříve. Potrubní poštu měl i Petschkův palác (za války sídlo gestapa) rovněž z 20. let minulého století a Národní technická knihovna v dobách, kdy se nacházela v pražském Klementinu (dnes mj. sídlo Národní knihovny a observatoře).

Nyní je tento systém ve zmodernizované podobě populární hlavně v nemocnicích, v nichž urychluje dopravu biologického materiálu, jako je krev a moč, a také léků, dokumentů či receptů. Funguje například v Olomouci, Ostravě, Plzni, Pardubicích, Táboře, Vsetíně, ve Zlíně či v Opavě. Vrátila se k němu i pražská Nemocnice Na Bulovce, která si pořídila i systém na dopravu cytostatik (látky používané k léčbě nádorů) se širším potrubím, v němž se kapsle pohybují pomaleji.

Patrně nejnovější potrubní poštu mají v Uherskohradištské nemocnici, kde si ji nechali vybudovat v loňském roce a během zimy by ji měli uvést do ostrého provozu. Systém dlouhý 1300 metrů dopravuje zásilky rychlostí až pět metrů za vteřinu. Pouzdra jsou opatřena čipy, takže má nad nimi technik absolutní kontrolu a po najetí určitého počtu kilometrů může provést údržbu. ■